

BÖLÜM 2

LAGÜN ALANLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Halil ŞEN¹
Okan AKYOL²

GİRİŞ

Biyçeşitlilik, iklim ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik küresel hedeflerin tümünde, istikrarlı bir iklimin ve insan refahının temelinde doğanın yattığı kabul edilmektedir (WWF, 2024). Küresel Biyçeşitlilik Sözleşmesi kapsamındaki Kunming-Montreal Küresel Biyçeşitlilik Çerçevesi, 2030 yılına kadar kara ve suların %30'unun korunması, bozulmuş alanların %30'unun restorasyonunun tamamlanması veya başlatılması ve insanoglunun sebep olduğu türlerin yok oluşunun durdurulması gibi hedefleri (Şekil 1) içermektedir (1). Paris İklim Anlaşması çerçevesinde gerçekleştirilen küresel durum değerlendirmesi, Küresel Biyçeşitlilik Sözleşmesi'ni açıkça tanıırken, ormansızlaşmanın durdurulması ve tersine çevrilmesi ve ekosistemlerin atmosferdeki karbonu tutma ve insanların iklim değişikliğine uyum sağlamasına yardımcı olma konusunda bilinçlendirilmesi gibi hususlara vurgu yaparak doğanın korunması, muhafazası ve restorasyonunun öneminin altını çizmektedir (2). Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının giriş bölümünde, "sosyal ve ekonomik kalkınmanın gezegenimizin doğal kaynaklarının sürdürülebilir yönetimine bağlı olduğu" belirtilmiştir ve 17 hedeften ikisi özellikle denizler ve karasal ekosistemler ile biyolojik çeşitliliğin korunması, restorasyonu ve sürdürülebilir kullanımına odaklanmaktadır (3).

¹ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Yetiştiricilik Bölümü, halil.sen@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0878-3583

² Prof. Dr., Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Avlama ve İşleme Teknolojisi Bölümü, okan.akyol@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7738-2156

da mevcut taahhütler yüzyılın sonuna kadar ortalama küresel sıcaklık artışının 3°C'ye yaklaşmasına yol açacak ve kaçınılmaz olarak çok sayıda yıkıcı eşik noktası tetiklenecektir (2).

Küresel iklim değişikliğine neden olan artan sanayileşme, kentleşme, insan faaliyetleri sonucu artan emisyonun ivedilikle azaltılması gerekmektedir. Yeni bir kavram olarak mavi büyüme ile bir yandan deniz ve su kaynaklarından elde edilen ekonomik büyümeyi en üst seviyeye çıkarırken, diğer yandan deniz ve lagün kaynaklarından elde edilen kapsayıcı ekonomik büyümeyi en üst seviyeye çıkarmak ve aynı zamanda mavi doğal sermayenin bozulmasını önlemeye çalışmalıyız.

Lagünler, ekosistem işlevlerinin ve biyolojik çeşitliliğin korunması açısından hayati öneme sahip alanlardır. Ancak, insan faaliyetlerinin etkisiyle bu ekosistemler ciddi tehditlerle karşı karşıyadır. Ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi, çevresel tehditlerin azaltılması ve yerel halkın eğitilmesi, lagünlerin korunması ve sürdürülebilir kullanımı için kritik öneme sahiptir. Lagünlerin gelecekteki sağlığı, ancak bu ekosistemlere yönelik bilinçli ve entegre bir yaklaşım benimsenerek sağlanabilir.

KAYNAKLAR

1. CBD. Decision Adopted by the Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity, 2022. <https://www.cbd.int/health/decisions.shtml>
2. UNFCCC. Report of the Conference of the Parties Serving as the Meeting of the Parties to the Paris Agreement on Its Fifth Session, Held in the United Arab Emirates from 30 November to 13 December 2023. United Nations, 2024.
3. WWF. Yaşayan gezegen raporu. Sistem Tehlike Altında, World Wildlife Fund, Gland, İsviçre, 2024. pp 48
4. WWF. Yaşayan gezegen raporu. World Wildlife Fund, Gland, İsviçre, 2008. pp 48.
5. Newton, A., Icely, J., Cristina, S., Brito, A., Cardoso, A. C., Colijn, F., Zaldívar, J.-M. An overview of ecological status, vulnerability and future perspectives of European large shallow, semi-enclosed coastal systems, lagoons and transitional waters. *Estuarine, Coastal and Shelf Science*, 2014, 140, 95–122. <http://doi.org/10.1016/J.ECSS.2013.05.023>.
6. Lassere, P. Coastal Lagoons: Sanctuary Ecosystems, Cradles of Culture, Targets for Economic Growth, vol. 15, 1979. UNESCO, Paris, pp. 2e21.
7. UNSD. Manual for the national standardization of geographical names, ST/ESA/STAT/SER.M/88, 2006. United Nations, New York, 169 pp. <http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/>.
8. Tosunoğlu, Z., Ünal, V., Kaykaç, M.H. Ege Dalyanları. Su Ürünleri Merkez Birliği Yayınları No. 3., Ankara, 2017, 322 s.
9. Akyol, O. Körfezin son dalyanı: Homa. *Ekoloji Magazin*, Şubat-Mart 2005. Sayfa 12-16, 2005.
10. Kapetsky, J.M., Lasserre, G. Management of coastal lagoon fisheries. *FAO Studies and Reviews*, GFCM No.61, FAO, Rome, p. 797, 1984.
11. Cataduella, S., Crosetti, D., Ciccotti, E., Massa, F. Sustainable management in Mediterranean coastam lagoons: Interactions among capture fisheries, aquaculture and the environment. *FAO Studies and Reviews* No. 95, Rome, pp. 7-49, 2015.
12. Deniz, H.. Classification and management models of the Turkish Lagoons. In: The proceeding of the first international symposium on fisheries and ecology. Çelikkale M.S., Düzgüneş, E., Okumuş, İ., Mutlu, C. (eds.), 2-4 Sep. Trabzon, Turkey. pp. 130-136, 1998.

13. FAO-FIGIS. FAO fisheries global information system, 2020. www.fao.org
14. SEACASE. Publishable Final Activity Report, Sustainable Extensive and Semi-Intensive Coastal Aquaculture In Southern Europe. CCMAR – Universidade do Algarve, Campus de Gambelas, 8005-139 Faro – Portugal. pp, 33, 2010.
15. Welcomme R.L., Baird, I.G., Dudgeon, D., Halls, A., Lamberts, D., Mustafa, M.G. Fisheries of the rivers of Southeast Asia. Freshwater Fisheries Ecology, First Edition. Edited by John F. Craig. John Wiley & Sons, Ltd. Published 2016 by John Wiley & Sons, Ltd.
16. UNEP. Worldwide Land Degradation and Restoration Assessment Report: A Primer. United Nations Environment Programme; International Science-Policy Platform for Biodiversity and Ecosystem Services (2018-02-05).
17. Costanza, R., d'Arge, R., Groot, R., Farber, S., Grasso, M., Hannon, B., Limburg, K., Naeem, S., O'Neill, R.V., Paruelo, J., Raskin, R.G., Sutton, P., Belt, M. The value of the world's ecosystem services and natural capital. Nature, 387: 253–260, 1997.
18. Wetlands International Raporları, 2020. <https://www.ramsar.org/official-documents>.
19. Ramsar, 1971. <https://www.ramsar.org/official-documents>.
20. Ramsar Sözleşmesi. Resmi Gazete, 1994, Sayı: 21937.